

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КАРЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2021 № 1 (157)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар

В. В. Шуміло

Випускові редактори

С. А. Токарєв, Е. Л. Міден,
В. О. Чистяков

Редакційна рада

І. М. Аліференко, Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, С. Л. Лаєвський,
В. М. Лозовий, О. П. Моця, Ю. А. Мицик, Г. В. Папакін, М. О. Носко,
Н. Б. Реброва, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій, Ю. О. Соболев,
С. В. Шумило, О. П. Реєнт

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, Т. П. Льоннгрєн,
С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Р. В. Маньковська, Є. Остапчук, А. М. Острянюк,
В. М. Пекарчук, С. М. Плохий, В. М. Половець, О. А. Прігарін, О. Я. Рахно,
Г. Хаусман, В. Г. Ченцова, О. Є. Черненко, Д. Чишмеджєєв, Н. В. Шліхта,
К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**
Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки Чернігівської облдержадміністрації
6 разів на рік

Міністерство юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації Серія КВ № 23837–13677Р від 03.04.2019
ISSN-print: 2518-7422
ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна
телефон для довідок: +38-(046)-295-7418
E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com
Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua
Новий сайт журналу: journals.urau.ua/index.php/2518-7422

© Редакція «Сіверянського літопису», 2021

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2021 № 1 (157)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

C. O. Павленко

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary

V. Shumilo

Technical Editors

S. Tokariev, E. Miden,
V. Chystiakov

Editorial Council

I. Aliferenko, H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, S. Laievskiy, V. Lozovyi, O. Motsia,
Yu. Mytsyk, H. Papakin, M. Nosko, N. Rebrova, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
Yu. Sobol, S. Shumylo, O. Reient

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiiev, T. Lönngren, S. Liashko, O. Mavrin,
R. Mankovska, J. Ostapczuk, A. Ostriancko, V. Pekarchuk, S. Plokyh, V. Polovets,
O. Prigarin, O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko,
D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta, K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The Journal is published with the financial support of the Chernihiv Oblast State Administration
6 times a year

Ministry of Justice of Ukraine. Certificate of State Registration of the Print Media
Series KV № 23837–13677R from 03.04.2019
ISSN-print: 2518-7422
ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 53 Hetmana Polubotka Street, Ch�nihiv, 14013, Ukraine
Phone for reference: +38-(046)-295-7418
E-mail: pavlenkoso1955@gmail.com Old journal site: siver-litopis.cn.ua
New journal site: journals.uran.ua/index.php/2518-7422

© Editorship of the «Siverian chronicle», 2021

ЗМІСТ

У глиб віків

<i>Васюта О.</i> Ще раз до питання про один цікавий артефакт з чернігівського кургану Гульбище	4
<i>Корнієнко В., Марасіна С.</i> Графіті на фрагментах Борисоглібського собору у фондах Національного заповідника «Софія Київська»	18
<i>Філіпова Г.</i> «Падіння Голіафа»: розформування українських володінь князя Меншикова в 1727–1765 рр.	26

Історія міст і сіл

<i>Фурсова Ю.</i> Щодо оздоблення гетьманської садиби Кирила Розумовського в Батурині на вул. Київській (на матеріалах фонду № 51 Центрального державного історичного архіву України, м. Київ)	41
--	----

Церковна старовина

<i>Травкіна О.</i> «Премудрий і боговгодний муж, милостивий пастор, невсипущий будівничий для реставрації зруйнованих церков та монастирів за свій кошт» (до офіційного відзначення 400-річного ювілею архієпископа Чернігівського й Новгород-Сіверського Лазаря Барановича)	46
--	----

Мовою документів

<i>Мицик Ю., Тарасенко І.</i> 3 нових документів до історії Сіверщини (XVII–XVIII ст.) (частина 20)	72
Реляція про Мазепу 1707 року (коментар та переклад М. Трагтнер)	100

Розвідки

<i>Немченко О.</i> Гуманітарна діяльність Ніжинського повітового земства в роки Першої світової війни (1914–1917 рр.)	106
<i>Гулак І.</i> Особливості розвитку податкової системи Чернігівської губернії у другій половині XIX – на початку XX ст.	114
<i>Іваннікова Л.</i> Фольклорні сюжети, інкорпоровані в усні меморати про голод 1932–1933 років	121
<i>Костів М.</i> Участь робітників у кампаніях комуністичного тоталітарного режиму на Чернігівщині (початок 1930-х рр.)	133
<i>Жам О.</i> Експедиції Переяслав-Хмельницького державного історичного музею у Сумську, Харківську, Дніпропетровську області у 60–80-х рр. XX ст.: мета, тематика, результати	140

Літературознавчі студії

<i>Шуміло С.</i> Ампліфікація в літургійній гімнографії та стилі «плетіння слів»: до питання про богослужбові джерела	146
<i>Лілік О.</i> Архетип дому в ліриці Григорія Чубая	162

Дослідницькі нотатки

<i>Оксін Т.</i> До питання поховання гетьмана України Кирила Розумовського ..	169
---	-----

Рецензії. Огляди. Анотації

<i>Гордієнко Д.</i> Повстання vs битва за державність: <i>Тайрова-Яковлева Т.</i> Колішчина: великі ілюзії / Пер. з рос. Т. Кришталовської. Київ: ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2019. 256 с., іл.	173
<i>Павленко С.</i> Партизанська слава 1941–1943 рр. під великим сумнівом	178
<i>Демченко Т.</i> Крути: проблеми державотворення від доби Української революції (1917–1921 рр.) до сьогодення. Вип. III. Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (Крути, 29 січня 2020 р.) / Упорядники: В. Піскун, М. Потапенко. Київ–Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2020. 360 с.	181

Некролог

<i>Коваленко О., Яснівська Л., Лаєвський С.</i> Пам'яті Олександра Володимировича Шекуна	185
--	-----